

Àrquies

BUTLLETÍ DE LA COMISSIÓ CATALANA D'AJUDA AL REFUGIAT
 Any 1, N° 3. Març 2007, Barcelona. C/Aribau 3, 2r 1a. 933012539

Àrquies prové del discurs de Ciceró en "Defensa del poeta Àrquies" dirigit a vindicar la igualtat de drets per totes les persones que comparteixen un mateix entorn polític i civil.

Editorial

per Àgata Sol Rueda*

PERSONES REFUGIADES PER LA SEVA ORIENTACIÓ SEXUAL

Les persones Gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals (GLBT) pateixen, arreu del món, en major o menor intensitat, discriminació o vulneració dels seus drets. A molts països se'ls nega l'accés a drets bàsics civils, polítics, socials i econòmics, ja sigui a través de lleis discriminatòries o a través de pràctiques socials consagrades en la comunitat.

A més a més del rebuig social a les persones GLBT se'ls nega la igualtat de dret i a la igual protecció de la llei a través de previsions legals especials o pràctiques discriminatòries en base a la seva Orientació Sexual i Identitat de gènere. El dret a la igualtat implica el dret a la no discriminació. Al violar-se el primer és viola automàticament el segon. I aquesta és la porta d'entrada per sofrir la resta de violacions de drets com:

Es viola el *dret a la vida* en els estats que es contempla la pena de mort per sodomia (Com per exemple: a Txetxènia i Zimbabue).

El *dret a no ser torturat ni a rebre tracte cruel, inhumà o degradant*. La detenció arbitrària d'individus sospitosos per la seva OSIG no és una excepció sinó una norma encara de molts països. (És freqüent a Hondures, a Equador les persones GLBT són també un dels objectius principals dels grups de "neteja social" o "justícia blanca", i a Sèrbia, Egipte, Xina, i Nicaragua està penalitzat ser GLBT.

Es nega la *llibertat de moviment* a parelles de persones GLBT de nacionalitats diferents perquè no es reconeix la relació i vincle entre persones del mateix sexe.

Es nega el *dret a la intimitat* per l'existència de lleis de sodomia que poden ser aplicades a persones GLBT tot i que la relació es porti a terme en l'àmbit privat.

(30 dies de multa a Costa Rica per qui practica la sodomia de forma escandalosa, sense definir que és de forma escandalosa)

Se'ls nega explícitament el dret de llibertat d'expressió, manifestació, de reunió i associació (Zimbabue, Bangladesh).

Se'ls nega en molts estats el *dret a fundar una família*

Es restringeix la *pràctica religiosa* de moltes confessions religioses que pensen que les persones GLBT actuen contra l'ordre moral i contra natura

El *dret al treball* que afecta des de una clara discriminació en polítiques d'ocupació i en pràctiques portades a terme per governs i els empresaris cap a persones GLBT, fins a acomiadaments injustificats per sol fet de la seva OSIG (Rússia).

El dret a la *salut física i mental* està en conflicte amb polítiques i pràctiques discriminatòries per l'actitud homòfoba d'alguns tècnics i professionals de la salut. Existeixen determinats estats que consideren l'OSIG una malaltia mental o desordre psiquiàtric, la qual cosa implica l'internament de les persones GLBT en institucions mentals (Rússia, Bangladesh).

No es pot negar que les persones GLBT es troben discriminades en totes les societats de tots els països sense excepció i que aquesta discriminació es troba en les lleis o costums social, o en ambdues.

La conseqüència final és que depenent de la intensitat de l'actitud homòfoba, la discriminació, el menyspreu d'alguns drets sense una justificació raonable, es pot convertir en persecució, un graó més en la

* Secretària General de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

violació dels drets humans, i per tant, en aquests casos les persones GLBT són mereixedores de protecció internacional.

La *Convenció de Ginebra de 1951 i el Protocol de Nova York de 1967*, Tractats Internacionals sobre Refugiats defineixen a aquests com aquella persona que es veu obligada a abandonar el seu país per: "Temor fundat de persecució per motius polítics, religiosos, ètnics o pertinença a un grup social determinat. Que requerien protecció en un estat diferent al seu."

Cal tenir en compte que la Convenció de Ginebra es desenvolupa en un moment històric molt diferent a l'actual i en un marc social molt més restrictiu del que es viu en l'actualitat. Tot i així aquesta eina internacional contempla supòsits suficients per ser interpretades d'acord a l'estructura social del moment, donant cabuda a realitats menys convencionals o tradicionals com és la protecció per qüestions de gènere o per orientació sexual". Anomenades noves formes de persecució, si bé seria més adequat utilitzar el terme altres formes de persecució.

L'ACNUR (Alt Comissionat de la ONU pels Refugiats) afirma que s'ha de reconèixer com a refugiades totes les persones que siguin objecte d'atacs, tractes inhumans o de discriminació greu per la seva orientació sexual i identitat de gènere, quant els seus governs no puguin o no vulguin oferir-los protecció eficaç.

Al 1995 L'ACNUR defineix que els gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals constitueixen un grup social determinat, i que per tant, se'ls pot concedir l'estatut de refugiat en aplicació a la Convenció de Ginebra sempre i quan tinguin fundats temors de persecució.

Així doncs, cal considerar refugiat, entre molts altres motius, a una persona que fuig del seu país perquè és víctima d'accions persecutòries (inclosa la discriminació) per raons de la seva orientació o pràctiques sexuals. En certes societats en què la homosexualitat és il·legal, la penalització per conducta homosexual pot equivaler a persecució. Inclòs en aquelles societats en què les pràctiques homosexuals no estan penalitzades, un sol·licitant d'asil podria basar la seva sol·licitud en situacions en les que l'Estat condoni i/o toleri les pràctiques discriminatòries o els prejudicis perpetrats en contra seva, o en les que l'Estat no es capaç de brindar protecció eficaç contra aquestes.

Almenys 19 països[†] fins al moment han concedit asil a persones que fugen de la persecució per orientació sexual. Però tot i l'aplicació del dret internacional, hi ha molts factors que impedeixen que les persones perseguides per la seva orientació sexual i identitat de gènere obtinguin protecció internacional, com:

- Dificultat de demostrar documentalment les tortures i maltractes rebuts.

- Reticències de moltes persones a revelar la seva orientació sexual als funcionaris d'immigració (En aquest sentit venim des de fa anys reclamant que les entrevistes d'asil s'han de realitzar en condicions que assegurin la confidencialitat i per un personal competent i amb la formació adequada per apreciar totes les circumstàncies del cas) i/o omissió de detalls fonamentals per la sol·licitud de maltractes per homofòbia que pot comportar la denegació de l'asil.

- El desconeixement que tenen de la possibilitat de sol·licitar asil al·legant persecució a causa d'orientació sexual.

- Les dificultats per accedir al procediment d'asil pel control de fronteres contra la immigració irregular, la imposició i restricció de visats i la sanció a transportistes que traslladin a estrangers de forma irregular, contemplades a la llei d'estrangeria, dificulten cada cop més que les persones refugiades arribin al nostre país, o a un país europeu, per acollir-se a la protecció internacional.

A pesar de tots els obstacles que han d'afrontar gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals per obtenir l'asil, en els últims anys s'estan produint avenços significatius i en la comunitat internacional és creixent l'acord que les persones que fugen dels seus països per persecucions d'orientació sexual i identitat de gènere poden ser considerades refugiades en aplicació a la Convenció de Ginebra als considerar-se dintre de les persecucions

[†] Letònia, Sud-àfrica, Nova Zelanda, Canadà, Austràlia, Holanda, Bèlgica, Àustria, Irlanda, Espanya estan aplicant el reconeixement de protecció internacional a les víctimes de persecucions per orientació sexual i identitat de gènere emparant-se en la interpretació d'ACNUR i inclouent-la com a persecucions per pertinença a un determinat grup social. Els països nòrdics, menys Dinamarca, si que reconeixen de manera explícita les persecucions d'orientació sexual. Alemanya, Regne Unit i França la concedeixen sota el paraigües d'opinions polítiques" al lligar drets humans a la persona i a la ciutadania, no reconeixement grup social determinat

per pertinença a un determinat grup social.

Cal, però, avançar i reconèixer, de forma explícita, en les legislacions d'asil, el dret d'asil per motius de persecució per orientació sexual i identitat de gènere com ja ho fa la Directiva europea sobre normes mínimes pel reconeixement com a refugiat o persones necessitades de protecció internacional. Aprofitant que el govern

espanyol elaborarà aquest any la nova Llei, que està prevista que s'aprovi a l'octubre, com entitat li hem sol·licitat que reculli de forma explícita aquest motiu de persecució per facilitar que les víctimes de violació de drets humans per la seva orientació sexual i d'identitat de gènere puguin acollir-se amb facilitat a la protecció internacional i gaudir en el nostre país d'una protecció efectiva.

Procediment d'Asil

Sol·licitud d'Asil en frontera i en territori

El dret d'asil i la condició de refugiat esta regulat a la normativa internacional, europea i interna. L'àmbit internacional, amb la Convenció de Ginebra de 1951 i el Protocol de Nova York de 1967, configuren el punt de partida del dret a la protecció internacional. A la normativa europea, principalment tenim Tractats, reglaments i Directives que regulen l'acollida i procediments. I al Ordenament Jurídic intern el dret d'asil i reconeixement de la condició de refugiat, es regula a la Llei 5/1984 de 26 de març, modificada per Llei 9/1994 de 19 de maig, modificada per la Llei 3/2007 i desenvolupada pel real decret 203/1995 de 10 de febrer, pel qual es va aprovar el reglament de la Llei.

Segons la normativa es considera Refugiat a tota persona que:

“a causa de fundats temors de ser perseguit per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui, o, a causa d'aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció de tal país o que mancant de nacionalitat i trobant-se, a conseqüència de tals esdeveniments fora del país on abans tingués la seva residència habitual, no pugui, o acusa d'aquests temors, no vulgui regressar a ell”.

L'inici del tràmit per al reconeixement de la condició de refugiat pot iniciar-se dintre del territori de l'Estat, al punts fronterers o a les Ambaixades Espanyoles fora del país de nacionalitat o residència.

La conseqüència més immediata després de fer la petició, és el dret de “no devolució”, garantia principal per als sol·licitants d'asil; igualment l'entrada irregular al territori espanyol no pot ser sancionada.

Un cop realitzada la petició de reconeixement de la condició de refugiat

s'inicia un procediment dividit amb dues fases. La primera és el tràmit d'inadmissió, és un control previ de les peticions. El resultat pot ser l'admissió a tràmit i continuació de l'expedient o la inadmissió, en aquest cas s'obre la via jurisdiccional davant els Jutjats centrals del contenciós-administratiu. La segona fase és la continuació de l'expedient que pot finalitzar amb la concessió de la condició de refugiat, l'atorgament de protecció subsidiària, una recomanació per a la llei d'estrangeria o la denegació. Davant la denegació hi ha dues opcions: la petició d'un reexamen de l'expedient i l'inici de la via judicial enfront l'Audiència Nacional.

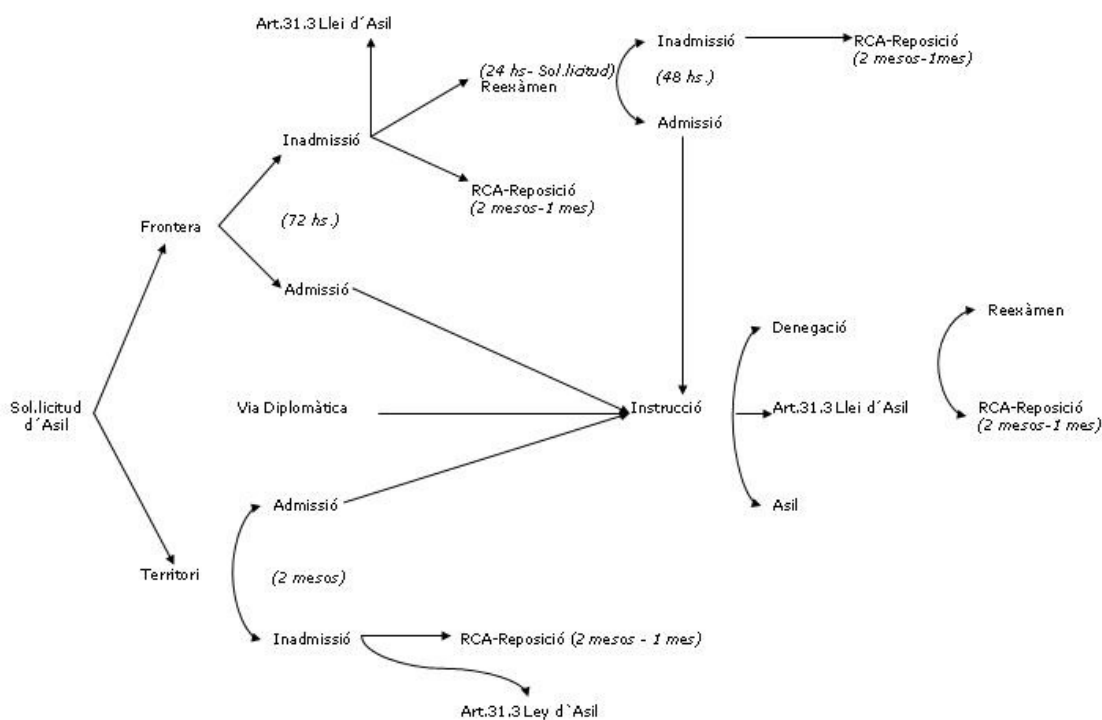
La tramitació de l'expedient és un procediment actiu. S'intenta aconseguir el major nombre de proves per a demostrar a l'administració la situació de persecució i manca de protecció. Aquest aspecte del procediment és el més complicat, normalment no existeixen proves documentals dels motius al·legats pels sol·licitants.

La durada del procediment es desigual però com a regla general és d'un any i mig a dos anys. Durant aquest període el sol·licitant d'asil està documentat amb una targeta provisional que es renova cada sis mesos.

Si el resulta final d'aquest procediment és la concessió de la condició de refugiat es documenta a la persona amb una autorització de residència i treball i amb un títol de viatge que substitueix el passaport. Se li reconeixen les màximes garanties de protecció; i les pot fer extensives als seus familiars. Si el procediment finalitza amb la concessió de la protecció subsidiària les garanties de protecció ja no existeixen, se li atorga una residència per circumstàncies excepcionals humanitàries. Però la resta es regula per la llei d'estrangeria. Per últim la denegació de l'asil implica la sortida obligatòria en un termini de 15 dies, i en determinades situacions l'administració aplica el procediment d'expulsió. A partir del moment de notificació de la denegació

davant de l'existència d'indicis o proves noves es pot tornar a realitzar una nova

petició de d'asil.

* RCA: Recurs contenciós-administratiu
 * Reposició: recurs de reposició

Novetats

Les bases de la Llei d'Acollida recullen les competències en acollida i integració de les persones refugiades

El document de bases de la Llei d'Acollida de les persones immigrants i retornades inclou mesures dirigides a la població refugiada. En l'apartat, 15, Punt 2 especifica que:

"Sense perjudici de les competències sectorials de l'Administració de la Generalitat, li correspon també:

- Fomentar la participació de les persones estrangeres, refugiades i retornades
- La política d'Acollida i integració social en matèria d'asil i refugi
- La col·laboració amb l'Administració de l'Estat en la gestió de les seves competències d'estrangeria, asil, refugi i retorn
- L'Elaboració d'un informe anual sobre la situació d'integració social de les persones immigrades, retornades i refugiades."

En primer lloc, des de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat celebrem aquesta iniciativa, ja que és molt important que la política d'Acollida i integració en matèria d'asil tingui una política específica del govern de Catalunya i deixi d'estar englobada a la política general de l'Estat. D'una banda, pel deute històric que té Catalunya amb el tema de les persones refugiades, i de l'altra, per situar a Catalunya en un tema cabdal com és la Defensa dels Drets Humans.

En segon lloc, considerem que donades les especificitats del col·lectiu de persones refugiades, la política d'Acollida i d'integració haurà de tenir un programa específic i no englobar-lo a la resta de programes d'Acollida dirigits a la població immigrant. Ja que això seria un error que repercutiria en les garanties de protecció a les que tenen dret les persones que s'acullen a la protecció internacional.

En relació a aquesta última argumentació, pensem que s'hauria de pactar amb l'Estat la diferenciació dels recursos destinats a l'atenció jurídica, social i laboral de les persones refugiades amb la resta de recursos destinats a l'acollida de la població immigrant. Dit d'una

altra manera, considerem que hauran de transferir a Catalunya la part de recursos que s'estan destinant per l'atenció de les persones refugiades i no englobar-la a la que actualment s'està rebent.

En tercer lloc, pel que fa a l'elaboració d'un informe anual sobre la situació d'integració social de les persones refugiades, recordem que des del 2003 a través de CEAR contribuïm a l'elaboració d'un informe semblant al que es proposa.

Per últim, pensem que és important també tenir en compte algunes de les nostres reivindicacions imprescindibles per millorar la institució d'asil a casa nostra i d'aplicació a Catalunya:

- Catalunya hauria d'exigir a l'Estat Espanyol que assumís els seus compromisos de solidaritat internacional i de corresponsabilitat en la protecció internacional de les persones refugiats i **establir quotes anuals per reassentament** de persones refugiades en tercers països segurs. Alhora, Catalunya podria establir una quota anual, com ho ha fet en determinades ocasions en el passat, com per exemple en l'acollida dels bosnians que fugien de la Ex-Iugoslàvia.
- **Augmentar la protecció social i incloure una assistència psicològica especialitzada.** Establir un programa d'actuació per portar a terme les previsions de la Directiva europea sobre acollida a sol·licitants d'asil, incrementar els recursos i flexibilitzar els criteris en funció de la variació de prioritats. Alhora que incloure l'atenció psicològica als dispositius d'Acollida
- La normativa europea preveu disposicions concretes en quant el procediment i les condicions d'Acollida de sol·licitants d'asil especialment vulnerables com són els menors, les víctimes de tortura o altres experiències traumàtiques i les víctimes de violència de gènere. Això permetria crear recursos específics per les diferents peculiaritats del col·lectiu.
- L'actual **dispositiu d'acollida temporal és insuficient i poc flexible amb les situacions particulars de les persones refugiades.** L'augment d'admissions a tràmit ha suposat una manca de places d'Acollida temporal al dispositiu d'Acollida del conjunt de l'Estat espanyol. A Catalunya, 45 sol·licitants d'asil van haver de ser derivats a centres de la resta de l'Estat per manca de places, a pesar d'haver escollit Catalunya per viure, haver iniciat aquí el seu procés d'integració social, comptar amb xarxa social, etc.

testimonis testimonis testimonis

Delació, segrest, tortures i xantatge: testimoni d'un paraguaià refugiat a Catalunya.

Si bé hem preferit mantenir el seu nom en anonimat, aquest és el testimoni d'un ciutadà paraguaià activista d'una organització anomenada Sense Terra. Al març de 1992 va ser detingut il·legalment per la policia paraguaiana, extorsionada i sotmesa a un interrogatori amb tortura. A continuació presentem part del seu relat on descriu alguns dels fets ocorreguts. Aquest relat es desenvolupa en una zona rural veïna a la ciutat d'Asunción del Paraguai, i s'emmarca en un context de dictadura militar. (text escrit originalment en castellà).

(...) quan vaig tornar cap a l'hotel se'm va creuar un cotxe amb 2 policies de civil i 2 soldats amb fusells. Al baixar-me del jeep vaig rebre una petada d'un dels soldats, quan vaig voler preguntar de què es tractava vaig rebre una seguit de cops que em llançar al terra.

Hem van dur a la comissaria, em van ficar en un calabós dient-me que em preparés que a la nit estaven preparant una festa on jo faria de cantant. Em vaig quedar al calabós tremolant, no sabia si tremolava de por o de fred, a les dotze de la nit hem van treure i em van dur a una habitació del fons, al costat de la barraca on

dormien els soldats. Em van treure tota la roba fins a deixar-me en calçotets, en tot moment hem propinaven bufetades i puntades. Hem deien que millor que comencés a explicar qui estava darrere de les operacions d'ocupacions, com es deia l'organització i quins eren els contactes internacionals que teníem. Jo en tot moment deia que no sabia sobre que estaven parlant, que només estava en la zona per a fer negocis amb els alemanys, que es possessin en contacte amb la família Perdre, que podien ratificar el que els estava dient.

Els torturadors em deien que no hem fes el ximple, perquè ells sabien qui era jo, un vell comunista de família i que avui no m'anava a salvar. Després hem van fer ficar al llit de cap per avall amb les mans i peus lligats a l'esquena. En els dits dels peus em van connectar uns cables, que sortien d'un telèfon antic. Estaven tres policies torturadors i van buscar a un soldat perquè em poses un drap de fregar a la boca perquè no crides.

Torturador: Qui està darrere d'això ?.

Jo: No sé res, jo només vaig venir a fer negocis.

Torturador: Tens ganes de jugar, dóna-li només.

I van començar amb l'electricitat, jo cridava i em movia per tractar d'escapar, el soldat en una d'aquestes em va deixar anar, perquè li havia passat la corrent elèctric, llavors em vaig posar a cridar, pel que un dels torturadors, li dóna una bufetada al soldat i li va dir que no fos marieta, que li ensenyaria com s'havia de fer. Tot seguit em va trepitjar l'esquena i em va posar el drap una altra vegada a la boca.

Torturador: Ara dóna-li. Em donaven sessions de deu minuts. Sentia que em moria, ja que se'm parava el cor o almenys era el que sentia, en realitat el que no podia era respirar. Al parar hem preguntaven si pensava parlar.

Jo: Que si, què és el que volien saber?

Quan deia això el més dolent (ja que sempre entre els torturadors, hi ha un bo que suposadament et vol ajudar).

Torturador 2: que no em faci el ximple i que canti els noms dels meus socis.

Jo: Que això no era així, que no tinc socis, per favor que no hem torturessin més, que s'estaven equivocant, que cridessin a la meva casa a Asunción.

Torturadors: Que ells sabien qui era jo, que si no cantava aquesta nit moriria. I em van tornar a donar electricitat, així

aguant més de dues hores, fins que em van explotar els llavis, em va sagnar el nas i les oïdes. El que els va fer parar.

Torturador: Bé dueu-lo al calabós i demà seguim amb ell. Al deslligar-me els peus no podia trepitjar. Tenia els peus negres, hem van dur arrossegant-me i hem van llençar en aquest calabós, on em vaig quedar tremolant fins a l'alba. L'endemà, hem van despertar a les 10:00 del matí i hem van dur (sempre arrossegant-me) a l'oficina del comissari.

Comissari: Què passa Estragó, perquè no vols col·laborar amb nosaltres?.

Jo: Estan equivocats jo únicamentestic aquí per fer negocis.

Comissari: Bé, l'amo de l'hotel on estaves és amic meu, em va dir que la teva família està disposada a pagar el que sigui perquè et deixin anar, et dono deu minuts perquè parlis amb ell a veure que poden oferir, o sinó, aquesta nit els nois volen seguir la festa.

Jo: Quants diners volen per a alliberar-me?.

Comissari: Jo sé qui ets i si segueixo investigant podem arribar a gent important, així que almenys 5000 dòlars i et deixo anar.

Amo de l'hotel: Hola Esteban què t'han fet?, has de sortir d'aquí, per sort jo sóc amic del comissari i ho podem arreglar perquè surtis.

Jo: Em demana 5000 dòlars per alliberar-me, són molts diners i no puc aconseguir-los tan ràpid.

Amo de l'hotel: Jo el que et puc aconseguir són 1000 dòlars ja que la teva família es va comprometre.

Jo: Cal parlar amb el comissari, ha veure si fem alguna cosa amb això.

Jo: Comissari el que disposem ara són 1000 dòlars, si vostè accepta la resta li puc pagar en deu dies.

Comissari: No això no és així, jo tinc molta pressió i ha de ser ara.

Jo: Però comissari això són molts diners i no puc aconseguir-ho així de ràpid.

Comissari: El que podem fer amb aquests diners és passar-te ara mateix a la penitenciària, amb una acusació d'haver robat el jeep.

Jo: Però aquest jeep és meu, vostès tenen els papers.

Comissari: vols aquesta nit ballar altra vegada?.

Jo: No! passi'm a la penitenciària.

testimonis testimonis testimonis

Del nostres voluntaris: Núria Tomás Collante, Voluntària del Servei Jurídic de la Comissió Catalana d'Ajuda Al Refugiat ens explica quina és la seva tasca com a voluntària i quina ha estat la seva experiència amb les persones refugiades.

No fa massa temps que vaig començar a treballar com a voluntària a la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. Era a principis de setembre, així que de moment només puc explicar algunes experiències i impressions d'aquests primers mesos. Durant aquest temps he recolzar la tasca del Servei Jurídic en les entrevistes a les persones que són susceptibles d'acollir-se a una petició d'asil, la majoria provinents de països africans com Mali, Costa d'Ivori, o Mauritània. Es tracta de conèixer les raons per les quals van fugir del seu país i els motius que fan que no hi puguin tornar. Sovint, cal fer moltes preguntes ja que ells moltes vegades donen fets per suposat. Així, és important transmetre que nosaltres vivim en un país molt diferent, on les regles i els codis són diferents, i que per tant hi ha elements que desconeixem i que, en canvi, poden ser molt útils. De vegades, un detall que pot semblar aparentment insignificant per a la persona que demana asil, pot ser clau per argumentar el cas. Per exemple, disposar de les lletres d'unes cançons de protesta pot servir de prova per demostrar la persecució a què una persona era sotmesa en el seu país.

Les sensacions que em genera l'experiència amb els refugiats són bàsicament dues, i de fet oposades: la primera és quan constato la injustícia que suposa el fet que una persona com jo tingui aquestes dificultats només per tenir o no un passaport determinat, o per haver nascut en un lloc concret. A això cal

afegir-hi la frustració que genera veure que hi ha persones a qui, malauradament, podràs ajudar poc. La segona sensació que experimento treballant amb refugiats, i que em motiva per continuar essent voluntària, és la satisfacció de poder fer una petita contribució per tal que persones que es troben en una situació de vulnerabilitat trobin un espai on se'ls escolta i se'ls dóna suport. El fet de dedicar temps i mostrar interès per resoldre la seva situació legal, per conèixer les seves dificultats, així com per preocupar-se de les condicions en les què es troben actualment a Catalunya, imagino que els genera una sensació de reconfort. De fet, la majoria no només han hagut de patir persecucions o violacions dels drets humans en el seu país i han tingut una fugida llarga i amb molts de riscos, sinó que, a més a més, la vida aquí tampoc és gens fàcil per a ells. La tasca que es fa des de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat contribueix a alleugerir, encara que en alguns casos només sigui una miqueta, la situació de moltes d'aquestes persones.

